

APOCALYPTIEK ALS ONTSLUITING VAN DE TIJD

Kunstenaars hebben grote invloed gehad op onze voorstellingen van apocalyptische tijden. Albrecht Dürer. Jeroen Bosch. Cees Nooteboom schreef n.a.v. de Jeroen Bosch tentoonstelling een boek, waarin hij aan het eind: 2 afbeeldingen naast elkaar plaatst: Christoffel en een foto uit de krant. Een Turkse politieman met een verdronken Syrische vluchteling. Probeer je aan een boek te werken en op één en dezelfde dag zie je twee keer een man met een kind. Die Turkse man loopt licht voorover gebogen bij een zee. Van het kind zie je alleen maar de zo kleine voetjes. Iemand anders moet dat kind die dag de schoentjes hebben aangedaan. Je weet meteen dat het kind dood is, dat zie je aan het gezicht van de man. Hij heeft verdriet, niet om zichzelf, maar vanwege het kind, het bankroet van de wereld. De dag daarvoor schreef ik een passage over Christoffel met het Christuskind. Een heidense reus, vindt aan de oever van een rivier een kind, dat naar de overkant wil. Hij neemt het op zijn schouders, waadt door het water, het kind wordt zwaarder en zwaarder zodat hij het nauwelijks meer kan dragen. Aan de overkant is hij uitgeput. Christoffel heeft dezelfde houding als die man uit de krant. Deze draagt, licht naar voren gebogen het kind uiterst voorzichtig naar de oever, waar het veilig zal zijn. Hij loopt alsof ook dit kind te zwaar is, en dat is het ook, vanwege het gewicht van de dood. Het kind was te zwaar voor Europa. Na de aanslagen in Parijs zei Obama: Wij leven in Apocalyptische tijden en sprak dezelfde taal als ISIS. Volgens ISIS zal het Armageddon, in het Noorden van Syrië plaatsvinden: de gewelddadige eindstrijd, tussen de moslims én de joden en de christenen. De leider van deze djihadistische organisatie, de kalief voorspelde dat de strijd net zo lang zal doorgaan tot tenslotte het vaandel van de overwinning over zal worden gedragen in handen van Jezus, de zoon van Maria. Ook moslims geloven in de wederkomst van Jezus. Maar dat zijn niet de apocalyptische tijden waar Bijbel en Koran over spreken. Apocalypsis betekent: iets totaal anders. het is de onthulling, het wegnemen van de sluier. Het is geen letterlijke voorspelling van wat er staat te gebeuren. Het onthult wat er toen gebeurde, en geeft daarmee ook inzicht wat vandaag geschiedt. Het boek Daniel, geschreven in de 2de eeuw vC onthult wat er in die eeuw geschiedde, zoals de Openbaring van Johannes aan het eind van de eerste eeuw nC onthult, uitlegt wat er aan het einde van die eeuw gebeurde. De 2e eeuw voor en de 1ste eeuw na C. waren tijden van oorlog en terreur als de onze. Hoe dat zo kwam? Dank zij Alexander de Grote? Hij voerde talloze oorlogen, plunderde vele volken tot de in India toe. Kort voor z'n vroegtijdige dood, verdeelde hij zijn rijk onder zij generaals. Oorlogsmachines waren ook die rijken. De meest beruchte van zijn opvolgers was een slecht mens, die in Syrië zetelde. Zijn bijnaam was Epifanes, epifanie (kerst). Hij zag zichzelf als een verschijning van God. In feite was hij het vleesgeworden kwaad. De heerschappij van deze koning vormde het absolute diepte punt van alle ellende en terreur. Daar tegen kwam een groep joden gewelddadig in opstand. Is geweld tegen de terreur het antwoord dat het boek Daniël geeft? Droomt hij daarvan? In zijn boek gaat 't om tweeërlei soort dromen: Droom je als de machthebbers. Laat je je onderrichten in hun kijk op de wereld? Of droom je de droom van de machteloze? Wat het verschil is? Dat hangt van je opvoeding af. Tot wat en door wie je wordt opgevoed. Treffend is dat Daniel twee opleidingen heeft doorlopen. Na aankomst als balling in Babel wordt hij direct al geselecteerd en opgeleid om adviseur van de koning te worden. Maar daarvoor had hij een heel ander leerhuis doorlopen, dat van de Thora. Daardoor had hij een wegenkaart mee gekregen: hoe de weg van gerechtigheid en vrede te gaan in deze wereld. Daniël legt de droom uit van de verwoester van de tempel (Nebukadnessar). Ook weet hij wat diens zoon Belsazar overkomt te ontcijferen. Als die eens een grote feestmaal aanricht voor 1000 van zijn rijksgroten en in tegenwoordigheid nog eens 1000 gasten zich aan het drinken zet, geeft hij al bezopen en al, het bevel om het gouden en zilveren vaatwerk te halen, dat zijn vader uit de tempel van Jeruzalem had weggeroofd. Terwijl ze verder dronken, verschenen er plotseling vingers van een mensenhand en die iets op de muur schreven. Toen hij dat zag, verschoot hij van kleur, zijn knieën knikte, hij raakte in verwarring. Zijn politieke raadgevers begrijpen er geen snars van. Dan wordt Daniël opgetrommeld. Hij wint er geen doekjes om en verwijt de koning zich boven de Heer van de hemel verheven te hebben. Het is Gods hand: 'het vlamme Schrift van de heilige God'. God heeft uw regeringsjaren gewogen, geteld en er een eind aan gemaakt; u bent gewogen en te licht bevonden. Daniel kon die muurkrant uitleggen. Kun-

nen wij dat vandaag? We moeten wel vooral goed doorhebben dat die dromen geen voorspellingen zijn. In die geest verschijnen in de laatste 10 tallen jaren in USA boeken in miljoenen oplages. Nee over dat soort nonsens gaat 't niet. Het gaat over ontmaskering: Wat er schuil gaat achter dat onderdrukkende, uitbuitende handelen van heersers dezer wereld; het onrecht dat links of rechts wordt begaan, in het oosten of het westen; door grote of kleinere potentaten, toen én nu. Dat wordt onthuld: gewogen en te licht bevonden. Wat droomt dan de balling Daniel zelf? Hij ziet 's nachts een grote zee door de vier winden in beweging gebracht. Daaruit stijgen vier monsterachtige dieren op: de leeuw: staat voor het Babylonische rijk De beer: 't Rijk van de Meden. De panter: het Perzische rijk. Het 4de dier: Alexander. Dat beest was met meest afschrikwekkend, angstaanjagend, gewelddadig; met grote ijzeren tanden, waarmee het vrat en vermaalde. Dan worden er, zo droomt Daniel, tronen geplaatst. De Wijze, de Oude van dagen, God, gaat zitten. Het gerechtshof in zitting bijeen; de boeken waarin de daden van mensen staan opgetekend worden geopend. De heerschappij van de wereld wordt overgedragen aan iemand die op een mens lijkt. Tegen dit decor van verschrikkingen ziet Daniel opeens een echt onthullende (apocalyptische) optreden van een nieuw mens. Hij ziet hem. haar al aankomen. Hij wordt naar de Oude Wijze geleid. Aan deze mens wordt de heerschappij gegeven die nooit en te nimmer te gronde zal gaan.

Deze mens staat in schril contrast tot die beestachtige vorsten die uit woeste zee komen opduikt. Dat nachtelijke inzicht van Daniel gaat over de geschiedenis van opkomst, bloei en ondergang van Assur, Babel, de Perzen, Grieken en Romeinen. De profeet Daniel geeft ons inzicht in die hele geschiedenis: Een God - menselijk drama: Van het begin van de schepping van de mens tot aan het einde. De Geest, de Geest van de Oude Wijze zweeft boven die woeste, chaotische wateren, waar Daniel die beesten uit zag oprijzen. Dat zweven boven de wateren wil zeggen: dat God vanaf het begin op een geheel ander wereld broedt. Hij wil van deze verwoestende *chaos* machten, die het leven steeds weer opnieuw bedreigen een *kosmos* maken. God wil niet dat dit zo'n rotzooi blijft. Dat is niet hoe Hij de wereld wil hebben. Zeker Hij wil en zal de onmenselijke machtswellust van de grote en kleine rijken vonnissen! Maar 'apocalyptische tijden' behelzen geen aankondiging van een gewelddadig einde van de wereld. Maar juist hoe definitief aan het geweld van die machthebbers op aarde een einde zal komen. Hoe dan? Niet op de gewelddadige manier zoals de joodse opstandelingen in die tijd dat dit boek Daniël geschreven werd deden. Vandaag niet door een grote eindstrijd in het noorden Syrië. Neen. Dat is niet wat D. ziet gebeuren. Maar hoe komt er dan in in vredesnaam ooit wel een einde aan? Wel zoals D. die Nebukadnessars droom over een beeld uit allerlei metalen samengesteld uitlegt. Een steentje raakte los. Geen mensenhand komt aan te pas. Met het gouden hoofd dat op N. slaat en de voeten van ijzer en leem op de Grieken en Romeinen wijst. Een steentje raakt los. Geen mensenhand komt er aan te pas. Dat steentje verpulverde dat ijzer, brons, leem, zilver en goud. Dus niet door een enorm explosie, maar door een implosie. Ploft uit zich zelf in elkaar. Daniel ziet de installatie van een nieuwe mens die staat voor ware menselijkheid, als plaatsbekleder van God. De mens zoals wij mensen bedoeld zijn. Deze mens staat in een bijzondere relatie tot alle volkeren in de wereld. Maar ach wanneer zal dat geschieden? Dat koninkrijk van U. Komt daar nog wat van? (Gerard van 't Reve). Daniel zegt: De avond van de geschiedenis zal lang vallen. Maar welzalgig hij/zij die blijft verwachten: Gelukkig die volharden. Het wanneer. weet en bepaalt God alleen. We moeten nog wachten. Maar dat betekent geen lijdelijk afwachten. Wachten houdt actief handelen in. Maar van één ding mag je zeker zijn: je wacht niet te vergeefs. Als *ekklesia*, zij die zich geroepen weten, ook vandaag, worden wij uitgenodigd om ons aan te sluiten bij die schare van duizenden tienmaal tienduizend tallen (Dan 7:10), die aan het einde van alle geweld God willen dienen en gehoorzamen (Dan 7:27). Daar willen wij toch bij horen? Daniel zelf zal ongetwijfeld, schrik en angst hebben gekend. Maar laten we dan ons ook vasthouden aan het woord van deze profeet, deze ziener, deze dromer, als hij verklaart: Deze droom is echt. En zijn duiding, zijn uitleg is betrouwbaar.

Anton Wessels

Gelezen: Daniel 7: 1-14